

Warszawa, 10 sierpnia 2026 r.

RECENZJA

**dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego oraz współpracy
międzynarodowej w postępowaniu habilitacyjnym dr Mariusza Michalskiego w
dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie**

1. Podstawa formalna sporządzenia recenzji

Podstawę prawną niniejszej recenzji stanowią przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Postępowanie zostało wszczęte na podstawie wniosku dr Mariusza Michalskiego z dnia 12 marca 2026 r., skierowanego do Rady Doskonałości Naukowej w Warszawie. Wniosek ten, za pośrednictwem RDN, został przekazany do procedowania w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Jako recenzent powołany w tymże postępowaniu, otrzymałem kompletną dokumentację niezbędną do sformułowania wiążącej oceny merytorycznej i formalnej. W skład przedłożonego materiału wszedł wniosek o przeprowadzenie postępowania, szczegółowy autoreferat Kandydata, wykaz osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych, kopia dyplomu doktorskiego, a także fizyczne i elektroniczne wersje publikacji stanowiących trzon dorobku, ze szczególnym uwzględnieniem dzieła głównego w postaci monografii autorskiej oraz cyklu pięciu powiązanych tematycznie artykułów naukowych.

2. Życiorys naukowy i przebieg pracy zawodowej Habilitanta

Analiza przedłożonej dokumentacji pozwala na sformułowanie konstatacji, iż sylwetka dr Mariusza Michalskiego wymyka się standardowym, jednowymiarowym ramom kariery stricte akademickiej. Mamy tu bowiem do czynienia z badaczem, którego aparat pojęciowy i zainteresowania naukowe wyrastają bezpośrednio z ponaddwudziestoletniej (2003–2025), bogatej praktyki zawodowej w strukturach Policji. Habilitant przeszedł złożoną drogę awansu służbowego, poczynając od stanowisk wykonawczych w Oddziałach Prewencji Komendy Stołecznej Policji, przez służbę dochodzeniowo-śledczą, struktury Centralnego Biura

Śledczego Policji, aż po stanowiska kierownicze szczebla miejskiego i wojewódzkiego w garnizonie świętokrzyskim. Tak szerokie spektrum doświadczeń operacyjnych, procesowych i zarządczych stanowi niepodważalny kapitał, który został przez Kandydata wysoce efektywnie przetransferowany na grunt refleksji naukowej.

Stopień naukowy doktora nauk prawnych w dyscyplinie kryminalistyka Habilitant uzyskał w 2012 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy dotyczącej systemu ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji. Pozwoliło to na ugruntowanie jego warsztatu metodologicznego i otworzyło drogę do pracy akademickiej. Od 2012 roku dr Michalski jest związany z Akademią Nauk Stosowanych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach. Równolegle prowadził działalność dydaktyczną i naukową na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach, w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie (obecnie Akademii Policji), Pomorskiej Szkole Wyższej w Starogardzie Gdańskim oraz w Wyższej Szkole Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu. Powyższa dywersyfikacja afiliacji dowodzi dużej mobilności naukowej oraz zdolności do asymilacji w różnorodnych środowiskach akademickich, co jest cechą nader pożądaną u kandydata do stopnia doktora habilitowanego.

3. Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Zgodnie z wymogami art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jako fundament swojego dorobku kwalifikującego do uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, dr Mariusz Michalski wskazał osiągnięcie wieloelementowe. Składa się na nie monografia naukowa pt. „Bezpieczeństwo osobiste policjantów w aspekcie stosowania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. Diagnoza i projekcja zmian w obszarze prawnym, proceduralnym i organizacyjnym” (Wydawnictwo Difin, Warszawa 2026, ISBN 978-83-8270-513-3, ss. 408) oraz spójny tematycznie cykl pięciu artykułów naukowych.

Recenzowana monografia stanowi rzetelne, wieloaspektowe i wielowątkowe studium problematyki o kapitalnym znaczeniu dla funkcjonowania aparatu bezpieczeństwa państwa. Autor słusznie diagnozuje lukę badawczą polegającą na braku kompleksowego ujęcia bezpieczeństwa osobistego policjantów (jako podkategorii bezpieczeństwa personalnego), ze szczególnym naciskiem na stosowanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. Struktura pracy, podzielonej na pięć rozdziałów, wykazuje pełną spójność logiczną i realizuje klasyczny model przejścia od teorii do empirii, a następnie do wnioskowań *de lege ferenda* i *de lege lata*.

Rozdział pierwszy pracy osadza bezpieczeństwo funkcjonariuszy w szerokim kontekście praw obywatelskich. Autor dokonuje wnikliwej egzegezy przepisów, konfrontując konieczność poszanowania praw jednostki z bezwzględnym obowiązkiem ochrony życia i zdrowia policjanta. Niezwykle wartościowym elementem tej części jest analiza komparatystyczna obejmująca rozwiązania przyjęte we Francji, Niemczech, Słowacji i Chorwacji. Ukazuje ona, iż polski model, choć osadzony w standardach europejskich, wymaga ciągłej kalibracji w obszarze kultury organizacyjnej.

W rozdziale drugim Habilitant poddaje analizie pragmatykę stosowania przymusu, w szczególności triadyczne zasady legalności, proporcjonalności i subsydiarności. Rozważania te, poparte trafną interpretacją orzecznictwa sądów administracyjnych i karnych, obnażają rozdźwięk pomiędzy sterylną normą prawną a dynamiką interwencji w warunkach silnego stresu. Rozdział trzeci to przejście do warstwy analitycznej – prezentuje on statystyczny obraz bezpieczeństwa policjantów na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Kielcach z lat 2013-2024. Wnikliwa analiza wskaźników przestępczości z art. 222, 223 i 224 k.k. dostarcza obiektywnych argumentów o skali i ewolucji zagrożeń.

Rdzeniem empirycznym rozprawy jest rozdział czwarty, bazujący na badaniach sondażowych zrealizowanych na imponującej próbie 519 funkcjonariuszy. Pozyskanie tak obszernego materiału badawczego od czynnych policjantów pozwala na uchwycenie rzeczywistego, a nie jedynie deklaratywnego poziomu poczucia bezpieczeństwa. Wyniki tych badań bezlitośnie obnażają mankamenty systemu: obawy przed odpowiedzialnością dyscyplinarną, niedostatki w wyposażeniu w środki nieśmiertelności oraz deficyty w realistycznym szkoleniu taktycznym.

Lektura końcowych partii monografii (rozdział piąty), w których dr Mariusz Michalski kreśli swoje propozycje *de lege ferenda*, utwierdza mnie w przekonaniu, że mamy tu do czynienia z badaczem o wyjątkowej intuicji prawnej i głębokim zakorzenieniu w realiach policyjnej służby. Jako recenzent muszę z nieskrywanym uznaniem podkreślić, że autor ustrzegł się powierzchownej, akademickiej krytyki, oferując w zamian rozwiązania niezwykle dojrzałe, pragmatyczne i systemowe.

Szczególne uznanie budzi postulat gruntownej konsolidacji rozproszonych dziś aktów normatywnych w jeden spójny kodeks postępowania dyscyplinarnego dla Policji. Dr Michalski precyzyjnie punktuje luki i niejednoznaczności obecnych przepisów, które – zamiast chronić – wprowadzają paraliż decyzyjny i obniżają poczucie bezpieczeństwa prawnego funkcjonariuszy. Zmiana tego stanu rzeczy, postulowana przez Habilitanta, to krok ze wszech miar pożądany. Nie sposób też przejść obojętnie obok postulatów stykających się z pragmatyką i wyposażeniem. Koncepcja szerszej implementacji nieśmiertelnościowych środków przymusu (jak

choćby analizowane przez autora hybrydowe systemy obezwładniające typu „lapaj”), powiązana z postulatami radykalnej przebudowy szkoleń pod kątem deeskalacji i symulacji stresu, tworzy przemyślany projekt modernizacyjny. Jeśli dodamy do tego wnikliwe zalecenia dotyczące obligatoryjnego wsparcia psychologicznego i prawnego dla policjantów po krytycznych interwencjach z użyciem broni palnej, otrzymujemy kompleksowy materiał gotowy do wykorzystania przez racjonalnego ustawodawcę.

Dla mnie, oceniającego ten dorobek, przedstawione koncepcje są koronnym dowodem w pełni ukształtowanego, samodzielnego warsztatu badawczego. Propozycje dr. Michalskiego to nie tylko cenny głos w dyskursie naukowym, ale realny plan naprawczy dla systemu bezpieczeństwa. Z całą stanowczością popieram te konkluzje i uznaję je za jedno z najmocniejszych, najbardziej wartościowych ogniw recenzowanej rozprawy.

Integralną częścią głównego osiągnięcia naukowego jest cykl pięciu artykułów, w tym tekstów opublikowanych w języku angielskim („Code Foundations of Police Officer Safety...”, „Threats and challenges in the context of police officers personal security...”). Cykl ten poszerza horyzont poznawczy wyznaczony w monografii, eksplorując między innymi wpływ nowych, regionalnych trendów polityki bezpieczeństwa, w tym zagrożeń asymetrycznych i dezinformacyjnych uwarunkowanych sytuacją geopolityczną za wschodnią granicą Polski. Publikacje te świadczą o zdolności Kandydata do syntezy i pozycjonowania wąsko zdefiniowanego problemu w makrostrukturze bezpieczeństwa międzynarodowego.

Realizując ustawowy obowiązek rzetelnej oceny, zmuszony jestem jednak sformułować pod adresem przedłożonego dzieła pewne uwagi o charakterze polemicznym i krytycznym. Po pierwsze, metodologia badań empirycznych – choć poprawna i oparta na dużej próbie – została zawężona terytorialnie i organizacyjnie wyłącznie do Komendy Miejskiej Policji w Kielcach. Ekstrapolacja wniosków płynących z tak ukształtowanej próby na całą populację stutysięcznej formacji, jaką jest polska Policja, obarczona jest ryzykiem błędu systematycznego. Specyfika służby w aglomeracji warszawskiej, na terenach przygranicznych czy w głęboko rolniczych powiatach generuje zupełnie odmienną optykę zagrożeń. Wskazane byłoby, aby autor zachował większą powściągliwość w generalizowaniu uzyskanych wyników. Po drugie, zróżnicowana i bogata analiza prawnoporównawcza rozwiązań europejskich (rozdział pierwszy) nie została, w mojej ocenie, w pełni wyeksploatowana w rozdziale piątym. Postulaty *de lege ferenda* mogłyby znacznie silniej czerpać z zagranicznych wzorców. Po trzecie, w warstwie leksykalno-stylistycznej, w wywodach autora dostrzec można sporadyczne przenikanie tzw. „nowomowy resortowej”. Język wewnętrznych instrukcji policyjnych miejscami nadmiernie usztywnia dyskurs akademicki, co obniża nieco klarowność wywodu teoretycznego.

Należy z całą mocą uwypuklić, że powyższe refleksje krytyczne stanowią naturalny element akademickiej debaty. Mają one charakter wyłącznie poboczny i w żadnym stopniu nie deprecjonują wybitnych walorów poznawczych i aplikacyjnych recenzowanej monografii.

4. Ocena aktywności badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej

Dorobek publikacyjny dr. Mariusza Michalskiego powstały po uzyskaniu stopnia doktora charakteryzuje się pokaźnym wolumenem oraz różnorodnością form. Obejmuje on współautorstwo 5 komentarzy i opracowań monograficznych (w tym cenionych przez praktyków komentarzy do ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej oraz ustawy o Policji wydanych przez C.H. Beck i Difin), redakcję naukową 13 monografii zbiorowych, a także autorstwo 23 artykułów w czasopismach naukowych i 42 rozdziałów w monografiach.

Habilitant legitymuje się również godnym podkreślenia zaangażowaniem w realizację interdyscyplinarnych projektów badawczo-rozwojowych. Pełnił on rolę eksperta w strategicznych projektach krajowych „Cyberbank 2.0” i „Cyberbank 3.0” finansowanych z udziałem NBP, jak również w projektach międzynarodowych w ramach programu HORIZON (m.in. projekt dotyczący chemosensorów optycznych we współpracy z Universitat de Valencia oraz projekt „SafeHorizon” z podmiotami z Grecji). Doświadczenie to dowodzi zdolności Kandydata do współpracy w międzynarodowych zespołach badawczych oraz łączenia dorobku nauk społecznych z wymogami bezpieczeństwa w erze cyfrowej.

Na najwyższe uznanie zasługuje działalność dydaktyczna Habilitanta. Imponujący dorobek w postaci wypromowania 222 prac magisterskich i 89 prac licencjackich, a także sporządzenie 371 recenzji magisterskich, stanowi dowód niezwykle pracowitości oraz zaangażowania w proces kształcenia kadr. Jest to wynik budzący szczerzy szacunek, świadczący o autorytecie, jakim Kandydat cieszy się wśród społeczności studenckiej. Aktywność ta była realizowana z sukcesem mimo znacznego obciążenia obowiązkami organizacyjnymi na uczelni (m.in. funkcja Przewodniczącego Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów w ANS w Kielcach).

Działalność popularyzatorska i organizacyjna Kandydata koncentruje się na niezwykle potrzebnym transferze wiedzy akademickiej do sfery praktyki administracyjnej. Dr Michalski regularnie prowadzi szkolenia z zakresu ochrony ludności, zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej, adresowane do organów wykonawczych samorządu terytorialnego (wójtów, burmistrzów, prezydentów miast). Jego zagraniczne staże naukowe, m.in. na Mykolas Romeris University w Wilnie, a także krajowe (Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia w Zielonce),

dodatkowo poszerzają horyzonty badawcze, tworząc solidny fundament do budowania interdyscyplinarnego spojrzenia na współczesne paradygmaty bezpieczeństwa.

5. Konkluzja i wniosek końcowy

Dokonując syntetycznej ewaluacji całości przedłożonego dorobku, stwierdzam, iż dr Mariusz Michalski zaprezentował się jako dojrzały badacz, dysponujący wyraźnie sprofilowanym, oryginalnym i społecznie użytecznym obszarem zainteresowań naukowych. Zgromadzone przez niego publikacje, w których kluczowe miejsce zajmuje monografia habilitacyjna, stanowią zauważalny i znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

Biorąc pod uwagę powyższe, konstatuje z pełnym przekonaniem, że dorobek naukowy, dydaktyczny oraz organizacyjny Kandydata w pełni spełnia kryteria stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, a mianowicie wymogi określone w art. 219 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

W związku z tym bez wahania wnioskuję do Rady Naukowej Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach o dopuszczenie dr Mariusza Michalskiego do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

płk rez. dr hab. Witold Mazurek, prof. UIK